

μοι, οὔτε κυβέρνησις, οὔτε ἄλλο τι ἰσχύει. Τὸ αἷτιον τοῦ κακοῦ κεῖται ἐν τῇ ἀνατροφῇ καὶ ἐν ταῖς πεποιθήσεσι τοῦ λαοῦ· πρέπει ἄρα νὰ ἀνατραφῇ καὶ νὰ διδαχθῇ ὁ λαός, ὅπως ἐκριζωθῇ τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα τῆς ἐξοντώσεως. Εἰς τοῦτο ἡδύνατο νὰ συντελέσῃ καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἀλλὰ ταχύτερον καὶ συντομώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἐνεργεῖ ἡ ἰδιωτικὴ δραστηριότης, καθὼς ἀπηλλαγμένη διατυπώσεων.

Ἐν Ἰταλίᾳ εὐρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς κατάστασιν, καὶ ὁμῶς χάρις εἰς τὸν φιλοδασικὸν σύλλογον, οὗτινος συμμετέσχον πᾶσαι ἀνεξαρρέτως αἱ ἐπιστημονικαί, πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἐξοχότητες τοῦ τόπου, ἡ θεραπεία ἐπῆλθεν ἐντὸς τετραετίας. Ὁ ἐπιβάλλων οὗτος σύλλογος, ἐργασθεὶς ἐπὶ μίαν μόνην τετραετίαν, τοσοῦτον ἐπέδρασεν, ὥστε ἡ ἰταλικὴ Κυβέρνησις, ὑπέκρουσα εἰς τὴν γενικὴν ἀπαίτησιν τοῦ τόπου, οὐ μόνον τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δασῶν ἀναδιωργάνωσεν, ἀλλὰ καὶ πίστωσιν εἴκοσιν ἑκατομμυρίων φράγκων χάριν ἀναδασώσεων ῥήτησατο, ἣν πανηγυρικῶς αἱ βουλαιὶ τῆς Ἰταλίας ἐψήφισαν ἀνάλογον ὁδὸν ἀκολουθοῦντες καὶ ἡμεῖς εὐχερῶς ἡδυνάμεθα νὰ καταλήξωμεν καὶ εἰς σχετικῶς ἀνάλογα ἀποτελέσματα. Πέποιθα δ' ὅτι ἡ διδομένη νύξις δὲν θὰ μείνῃ ἄνευ ἀποτελέσματος.

N. Χλωρός.

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΠΟΙΝΗ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΧΟΛΗΝ¹

Κύριοι,

Τὸ μέγα κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος πρᾶσις τῶν τιμαλφεστέρων δικαιωμάτων τοῦ τε ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας μελετᾶται ἀπὸ τινος χρόνου πανταχοῦ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης μετὰ μείζονος ὑπὲρ ποτε ἐπιμελείας καὶ μετὰ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἀλλ' ἡ μελέτη αὕτη καταλιποῦσα τὰς παλαιὰς μεθόδους ἐτράπη ἐπὶ νέαν ὁδὸν. Ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς μεταφυσικῆς, ἐν αἷς μέχρι τοῦδε μετηωρίζετο, κατελθοῦσα εἰς τὸ ταπεινόν, ἀλλ' ἀσφαλὲς ἕδαφος τῆς πραγματικότητος, ἐπ' αὐτῆς καὶ μόνῃς βασιῖζει πᾶν ἐπὶ τὰ πρόσω βῆμά της. Ὑπὸ τὸ ἀπλετον φῶς, ὅπερ ἡ θετικὴ φιλοσοφία ἐπέχυσεν, ἐγένετο κατὰ δῆλον ὅτι τὰ κοινωνικὰ προβλήματα δὲν λύονται διὰ τῶν ἀφρημένων

¹ Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῇ 22 Δεκεμβρίου 1889.

ὑποθέσεων, διὰ τῆς ἰδεολογίας καὶ τῆς ὀνειροπολήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπακριβοῦς ἐρεῦνης καὶ γνώσεως αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ δρᾷ καὶ κινεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἄμεσος παρατήρησις τῶν ποικίλων γεγονότων καὶ φαινομένων, ἅτινα ὁ κοινωνικὸς βίος παρουσιάζει, ἡ εὐρεσις τοῦ συνδέσμου καὶ τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν διὰ τῆς στατιστικῆς εἶνε ἡ μόνη μέθοδος ἡ δυναμένη γὰρ ὁδηγήσῃ εἰς ἀσφαλῆ καὶ πρακτικῶς ὠφέλιμα πορίσματα. Ἡ δὲ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἤρξατο ἤδη οὐκ ὀλίγους ἀποφέρουσα καρπούς.

Τῆς προοδευτικῆς ταύτης κινήσεως τὴν ἐναργεστέραν ἐκφρασιν ἀποτελεῖ ἡ ἐν Ἰταλίᾳ γεννηθεῖσα νέα ποινικὴ σχολή ἡ ἀποκληθεῖσα θετικὴ, ἔτι δὲ ἀνθρωπολογικὴ, διότι τὰς δοξασίας αὐτῆς θεμελιοῖ κυρίως ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν, ἃς ποιεῖται ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρώπου δημιουργήσασα ἴδιον κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας (*anthropologie criminelle*). Αἱ μελέται αὐτῆς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐξαγόμενα πορίσματα προωρισμένα νὰ ἐπενέγκωσιν ἀληθῆ ἐπανάστασιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ νὰ κλονίσωσιν ἐκ βάθρων τὰς μέχρι τοῦδε κρατούσας θεωρίας πανταχοῦ ζωηρὸν ἐξήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης. Πανταχοῦ συνεζητήθησαν καὶ ἀνελύθησαν, ἐγένοντο ἀποδεκτὰ ἢ κατεπολεμήθησαν, πρὸς μείζονα δ' αὐτῶν διαφώτισιν καὶ προαγωγὴν, δύο μέχρι τοῦδε συνεκροτήθησαν διεθνῇ συνέδριον, τὸ πρῶτον ἐν Ῥώμῃ ἐν ἔτει 1885, καὶ τὸ δεύτερον ἐσχάτως ἐν Παρισίοις διαρκούσης τῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως καὶ μόνον παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἡ ἐπιστημονικὴ κίνησις βαδίζει ὡς ἡ χελώνη, καὶ ὧν τὴν μακαρίαν αὐτάρκειαν καὶ προσήλωσιν εἰς τὰ ἅπαξ διδασχθέντα οὐδὲν δύναται νὰ διαταράξῃ, ἐντελὲς σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἄγνοια οὐ μόνον τῶν θεωριῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς σχολῆς ταύτης. Γινόμενος σήμερον ὁ κῆρυξ τῶν νέων δογμάτων καὶ ἐπιχειρῶν διὰ γενικῶν γραμμῶν νὰ ἀναπαραστήσῃ τὰς ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἐντυπώσεις μου, ἐνθαρρύνομαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἴσως δυνήθῃ νὰ ἐξεγείρῃ τὸ κοινώμενον ἐνδιαφέρον τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ δώσω ἀφορμὴν εἰς μελέτας πολλῶ ἐυρυτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας τῆς ἐμῆς.

I

Ἡ φιλοσοφικὴ ἐρευνα περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τῆς ποινῆς, ὁ ὅρισμός τῆς ἀξιοποίνου πράξεως καὶ ἡ κατ' ἰδίαν μελέτη ἐκάστου τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑπαρξιν αὐτῆς ὁρων, ἡ μεθοδικὴ κατὰ τάξιν τῶν διαφόρων ἀξιοποίνων πράξεων καὶ ἡ ἀνάλογος ἐπὶ τούτων ἐφαρμογὴ τῶν διαφόρων ποινῶν: ἰδοὺ τὰ κεφαλαιώδη θέματα, περὶ ἃ μέχρι ταῦδε κυρίως περιστρέφετο πᾶσα τῶν ποινικολόγων ἡ μέριμνα. Τοῦ κύκλου τού-

του εξερχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ νέους ἀνοίγει ὀρίζοντας καὶ νέας πεδία ἐρευνῶν. Εὐρίσκομένη πρὸ τοῦ ἀπαισίου θαύματος, ὅπερ καθ' ἑκάστην περιστάσιν ἢ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἐμφάνις τοῦ ἐγκλήματος ὡς πρῶτιστον αὐτῆς μέλημα θεωρεῖ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τοῦ κοινωνικοῦ τούτου φαινομένου. Διατί ἐν μέσαις πεπολιτισμέναις κοινωνίαις, ἐν αἷς ἡ ἡμερότης τῶν ἡθῶν ἔχει ἀνέλθει εἰς τὸ κατὰ κόρυφον σημεῖον, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες, δίκην θηρίων, βάφουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὁμοίου των, οἵτινες κλέπτουσι καὶ ληστεύουσι καὶ μυριάς ἄλλας διαπράττουσι κακουργίας; Ποία ἡ δύναμις ἡ ὠθοῦσα τοὺς ἀνθρώπους τούτους πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεων, αἵτινες ἐν πάσῃ ἄλλῃ ψυχῇ ἐξεγείρουσι φρίκην καὶ ἀποστροφὴν, αἵτινες ἀνατρέπουσι πᾶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου θεμέλιον;

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, πρὸς εὑρεσιν τῶν παραγωγῶν αἰτίων τῆς ἐγκληματικότητος φυσικῶς ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἐρευνηθῇ κατὰ πρῶτον αὐτὸς ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἀπορρέει τὸ ἐγκλημα, καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον πᾶσαι αἱ περιστοιχοῦσιν αὐτὸν φυσικαὶ καὶ κοινωνικαὶ περιστάσεις. Εἰς τοιαύτας δ' ἐρεῦνας μετὰ θερμῆς ἐπεδότησαν οἱ ὁπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς. Ἐξήτασαν τὸν ὅλον φυσικὸν καὶ ἠθικὸν ὀργανισμὸν τῶν ἐγκληματιῶν· ἐμέτρησαν τὸ ἀνάστημά των καὶ ἐζύγισαν αὐτούς, ἐσημείωσαν τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, ἠρίθμησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς παλμούς τῆς καρδίας των, ἐμελέτησαν τὰς ιδέας των καὶ τὰ αἰσθήματά των, τὰ ἥθη των καὶ τὴν γλῶσσαν· μετὰ τῆς αὐτῆς δ' ἀφ' ἑτέρου ἐπιμελείας ἀνηρεύνησαν πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ζῇ καὶ κακουργεῖ ὁ ἐγκληματίας. Καὶ ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ἐπορίσθησαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι διττοὶ εἰσιν οἱ παράγοντες τῆς ἐγκληματικότητος· παράγοντες ἐσωτερικοὶ ἢ ἀνθρωπολογικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἐγκληματίου, καὶ παράγοντες ἐξωτερικοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὸ φυσικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον.

Ὑπάρχουσι δηλονότι ἐγκληματαῖαι, οἵτινες ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν κλείουσι τὸ ἐγκληματικὸν ἔνστικτον, οὗς αὐτὴ ἡ φύσις προώρισε διὰ τὸ ἐγκλημα. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γεννῶνται κακοῦργοι, ὡς γεννᾶται ὁ ποιητής, ὡς γεννᾶται ὁ καλλιτέχνης· τὸ στοιχειῶδες ἠθικὸν αἰσθηματὸν ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξεληθόντι τῆς ἀγρίας καταστάσεως ἐνυπάρχον, ἐλλείπει τέλεον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Ἀποτελοῦσιν ἴδιον ἀνθρώπινον τύπον διακρινόμενον δι' ἰδίῳ ἀνατομικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτῆρων. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἑτέρα τάξις ἐγκληματιῶν, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἄρκοῦσαν ἠθικὴν δύναμιν ἀντιστάσεως, παρορμῶνται εἰς τὸ ἐγκλημα ὑπὸ διαφόρων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, οἵαί εἰσιν αἱ ἐπιδράσεις τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης, ἡ κακὴ ἀνατροφή ἢ ἡ ἑλλειψὶς πάσης τοιαύτης, τὰ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ παραδείγματα, ἡ πένια καὶ ἡ ἐγκατάλειψις, αἱ ἐλλείψεις τῆς νομοθεσίας

καὶ τῆς διοικήσεως ἢ ἄλλαι ἰδιάζουσιν τῷ ἀτόμῳ περιστάσεις καὶ σχέσεις. Οὗτοί εἰσιν οἱ καλούμενοι ἐκ περιστάσεως ἐγκληματίαι, παρ' οἷς ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐξωτερικῶν παρορμητικῶν αἰτιῶν δύναται νὰ μορφώσῃ καὶ μονιμοποιήσῃ τὴν πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν ἔξιν, μεταβάλλουσα αὐτοὺς εἰς ἐγκληματίας ἐκ συνηθείας. Αὗται εἰσιν αἱ κυριώτεραι κατηγορίαι, εἰς ἃς διαιροῦνται οἱ ἐγκληματίαι κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν παραγόντων, οἵτινες δημιουργοῦσιν αὐτούς.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐγκλημάτων ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος δὲν εἶνε νέα ἰδέα, οὐδ' ἀποκλειστικὸν ἀπόκτημα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς. Πρῶτος ἀνέπτυξε καὶ ὑπεστήριξε ταύτην ὁ Quetelet ἐν τῇ διασήμεῳ αὐτοῦ συγγραφῇ τῇ ἐπιγραφομένῃ *Κοινωνικὴ φυσική*. Δοξάζων οὗτος καὶ πειρώμενος διὰ τῆς στατιστικῆς νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ πράξεις καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὑπέκουσιν εἰς νόμους σταθεροὺς καὶ ἀνωτέρους πάσης ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἐνεργοῦντας μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος ὡς οἱ νόμοι οἱ διέποντες τὸν φυσικὸν κόσμον, τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ ταύτας ἐξέτεινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος τὴν πηγὴν αὐτῆς ἀνευρίσκων οὐχὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ ἀνθρωπίνῃ θελήσει, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῷ συνδυασμῷ διαφόρων κοινωνικῶν ὄρων, οἵτινες κανονικῶς καὶ ἀναποδράστως ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διάφορον αὐξήσιν καὶ τὸ εἶδος τῶν ἐγκλημάτων· κατέληγε δὲ συμπεραίνων, ὅτι ἡ κοινωνία προπαρασκευάζει τὸ ἔγκλημα, καὶ ὁ ἐγκληματίας μόνον ἐκτελεῖ αὐτό.

Τὴν οὕτω γενικῶς καὶ ἀπολύτως ἐκφερομένην ἰδέαν ταύτην ἀπεδέξατο ἐν μέρει ἡ νέα σχολή, μὴ ἄρνούμενη μὲν τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν αἰτιῶν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐγκλημάτων, περιορίζουσα ὅμως ταύτην εἰς ὠρισμένην τάξιν ἐγκληματιῶν καὶ διδάσκουσα ὅτι τὸ ἔγκλημα εἶνε τὸ ἡθροισμένον ἀποτελέσμα τῆς ἀτομικῆς ἰδιοσυγκρασίας (ὀργανικῆς καὶ ψυχικῆς) τοῦ ἐγκληματίου καὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἀλλ' ἡ κεντρικὴ καὶ θεμελιώδης ἐργασία ἡ κυρίως χαρακτηρίζουσα τὴν σχολὴν ταύτην, ἡ ἀποτελοῦσα τὸν ἄξονα, περὶ ὃν πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θεωρίαι τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς περιστρέφονται, εἶνε αἱ φυσιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν παρατηρήσεις αἱ σκοποῦσαι τὴν ἀνεύρεσιν τῶν διακριτικῶν χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως καταδεδικασμένου νὰ φέρηται διαρκῶς πρὸς τὸ ἔγκλημα. Καὶ ἀνερχόμεναι μὲν ἐν τῷ παρελθόντι θεωρίαι τινὲς περὶ τοῦ ἐγκληματίου ὡς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὀργανισμοῦ ὠθουμένου πρὸς τὸ ἔγκλημα, ἀλλ' αὗται οὐδαμῶς ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοιούτων εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρωπολογικῶν ἐρευνῶν, αἵτινες πρῶτον ἤδη ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων τῆς νέας σχολῆς ἐπιχειροῦνται.

Ἰδιαζούσης μνείας ἀξία εἶνε ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἀκμάσασα θεωρία τοῦ ἱατροῦ Gall. Κατ' αὐτὴν πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ ιδιότητες τοῦ ἀνθρώπου, πάντα τὰ αἰσθήματα, τὰ ἐνστικτὰ καὶ αἱ ῥοπαὶ ἐδράζουσιν ἐκάστη ἐν ἰδικιτέρῳ τμήματι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ἰδίῳ λοβῷ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ὄργανον τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως· πάντα δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα ἐξωτερικεύονται ἐν τῷ κρανίῳ δι' ἰσαριθμῶν ἐξοχῶν καθισταμένων αἰσθητῶν διὰ τεχνικῆς τιнос ψηλαφήσεως τῆς κεφαλῆς. Οὕτω ἐν τῷ κρανιοσκοπικῷ χάρτῃ, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεωρίας ταύτης κατηρτίσθη, δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἀκριβῶς ὠρισμένην τὴν θέσιν πάσης ἀγαθῆς ἢ πονηρᾶς ἡμῶν κλίσεως, πάσης ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐκ δὲ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐκτάσεως, ἣν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ συνεπῶς καὶ ἐν τῷ κρανίῳ κατέχει ἐκάστη ψυχικὴ ιδιότης, ἐξαετᾶται καὶ ἡ μείζων ἢ ἐλάσσων αὐτῆς δύναμις καὶ ἐντασις παρὰ τῷ ἀτόμῳ. Οἱ κακοῦργοι ἔχουσιν ὑπερμέτρως ἀνεπτυγμένα τὰ ὄργανα τῶν πονηρῶν διαθέσεων· ὁ φονεὺς φονεύει, διότι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτοῦ ὑπερέχει κατὰ τὸν ὄγκον τὸ ὄργανον τοῦ φόνου καὶ τῆς καταστροφῆς· ὁ κλέπτης κλέπτει, διότι ἔχει ὑπερβολικῶς ἀνεπτυγμένον τὸ ὄργανον τῆς πρὸς τὴν κλοπὴν ῥοπῆς. Αἱ πράξεις αὗται δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὀργάνων, εἰς ἣν ἀναποδράστως ὑπείκει ὁ κακοῦργος.

Ἡ καινότροπος αὕτη θεωρία μεγάλῃν ἐμποιήσασα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐντύπωσιν ἐγκατελείφθη τέλεον πρὸ πολλοῦ, οὐχὶ βεβαίως ἔνεκα τοῦ σφοδροῦ πολέμου, ὃν κατ' αὐτῆς ἤγειραν οἱ ποινικολόγοι, ὡς ἀποτρεπούσης πᾶσαν εὐθύνην καὶ ἐπομένως πᾶσαν ποινὴν ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πειραματικοῦ ἐλέγχου, εἰς ὃν ὑπέβαλον αὐτὴν οἱ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι τῶν φυσιολόγων.

Διαφέρει ὡσαύτως, καίτοι ἐν πολλοῖς προσεγγίζουσα ταῖς δοξασίαις τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἡ περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνώμη τῶν νεωτέρων φρενολόγων. Κατ' αὐτοὺς πάντες οἱ μεγάλοι κακοῦργοι οἱ ἐπίμονον δεικνύοντες πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν τάσιν οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ παράφρονες, κατατασσόμενοι ἐν τῇ τάξει τῶν καλουμένην ἠθικῶς φρενοπαθῶν, οἵτινες πάλιν ὑπάγονται εἰς τὴν μεγάλην κλάσιν τῶν κληρονομικῶν ἢ ἐκφύλων φρενοπαθῶν. Ἡ πρὸς τὸ κακοῦργεῖν ῥοπή τῶν τοιούτων εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς κληρονομικῆς κτηθείσης παθολογικῆς κατάστασεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν. Αἱ φυλακαί, λέγει ὁ φρενολόγος Kraft-Ebbing, εἰσὶ πλήρεις ἠθικῶς φρενοπαθῶν.

Αἰσθητὴ ἤδη εἶνε ἡ ἀπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων διαφορὰ τῆς νέας θεωρίας, ἣν οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς θέτουσιν ὡς βάσιν τῶν δοξασιῶν αὐτῶν. Ὡς ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θεωροῦντες τὸν ἐγκληματικὸν ἄνθρωπον καὶ δημιουργοῦντες οὕτω ἴδιον καὶ

ἄγνωστον μέχρι τοῦδε κλάδον ἐπιστήμης, τὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, ἐκ τῶν θετικῶν αὐτῆς πορισμάτων ἀντλοῦσι τὴν περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνώμην των. Ἀληθεὶς ἐργάζεται τῆς ἐπιστήμης δὲν ἐκλείσθησαν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτῶν ἵνα διὰ τῶν πτερύγων τῆς σκέψεως ἀναζητήσωσι τὴν λύσιν τοῦ τιθεμένου προβλήματος, ἀλλ' εἰσελθόντες εἰς τὰ θλιβερά τῶν φυλακῶν ἐνδiciτήματα, ἀνemίχθησαν μετὰ τοῦ κόσμου τῶν κακούργων, συνανεστράφησαν αὐτοὺς καὶ εἰς ποικίλας καὶ λεπτομερεστάτας ὑπέβαλον παρατηρήσεις· ὡς προϊόν δὲ τῆς ἐπιμόχθου ταύτης ἐργασίας ἀπεκόμισαν τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν καὶ ψυχολογικῶν χαρακτήρων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τῆς φύσεως ἐστιγματίσεν ἀνθρώπους τινὰς προορίσασα αὐτοὺς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ὀνειδούς καὶ τῆς ἀτιμίας· ἀπετέλεσαν τὸν τύπον τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, τοῦ ἔχοντος ἔμφυτον τὴν πρὸς τὸ κακούργεῖν τάσιν ἀπορρέουσιν οὐχὶ ἐξ αἰτίας παθολογικῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀτομικῆς ιδιοφυίας.

Δὲν εἰσέρχομαι εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν ἰδεῶν, δι' ὧν ἐξηγοῦσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ ὄντος τούτου, διότι τοῦτο θεωρῶ κείμενον ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐμῆς μελέτης. Δὲν θὰ ἐξετάσω ὁποῖας περιέχει πιθανότητας ἡ διδομένη λύσις εἰς τὸ ἀναγκαίως προβαλλόμενον ζήτημα διὰ τίνων νόμων τῆς φύσεως παρήχθη ἡ ἰδιάζουσα αὕτη ἀνθρωπίνη ὕπαρξις τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, ἂν ᾖνε τῶνόντι προϊόν τοῦ ἀταβισμού, ὡς παραδέχονται, δύναμει τοῦ ὁποίου ὁ ἀνθρώπος ὀπισθοδρομεῖ καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰς κατωτάτας τῆς ἀνελιξεως βαθμίδας, ἀναλαμβάνων τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν μορφήν τοῦ ἀγρίου ἀνθρώπου τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔρευνα αὕτη οὐδεμίαν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Ὅ,τι κυρίως ἐνδιαιφέρει τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην εἶνε τὸ ζήτημα ἂν πραγματικῶς ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαι, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος ἀπαίσιος τύπος ἀνθρωπίνου ὄντος φέροντος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐνστικτον τοῦ ἐγκλήματος, καθόσον ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ διασείει τὰ θεμέλια τῆς μέχρι τοῦδε κρατούσης ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἰδέας περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἥτις διέπει πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ ἐφ' ἧς βασιίζεται ἡ περὶ καταλογισμοῦ θεωρία. Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ κρίνῃ ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην τῶν γενομένων, ὡς εἴρηται, ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων.

Καὶ πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν δὲν διστάζω νὰ ἀνομολογήσω ὅτι κατ' ἐμὴν γνώμην δὲν δύνανται βάσιμοι νὰ ἐγερθῶσιν ἀμφιβολίαι περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου. Ἡ πρώτη περὶ τούτου ἐνδειξις ἀπορρέει ἐξ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν πράξεων ἐγκληματικῶν τινων, ἐκ τῆς ὁμότητος, ἥτις χαρακτηρίζει αὐτάς, ἢ ἐκ τῆς ἀπὸ μικρᾶς ἐτι ἡλικίας καὶ συνεχοῦς κατόπιν ἐπαναλήψεως αὐτῶν οὐδαμῶς ἐπιδρώσης τῆς ἐπιβληθείσης τιμωρίας. Ὅταν βλέπωμεν ἀνθρώπον τινα διαπράτ-

τόντα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ τὰ βδελυρώτερα τῶν κακουργημάτων, ὅταν βλέπωμεν ἄλλον ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπιδίδοντα καὶ προαγόμενον εἰς τὸ ἔργον τῆς κλοπῆς ἄνευ ἐξωτερικῆς τινος αἰτίας ὠθοῦσης αὐτὸν πρὸς τοῦτο, πάντες ἐνὶ στόματι τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἀποκαλοῦμεν τέρατα, πάντες ἀνομολογοῦμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοί εἰσι φύσει κακοῦργοι. Τοιούτου ἐγκληματίου πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν παρ' ἡμῖν. Ὅλοι βεβαίως ἐνθυμοῦνται τὸν ἥρωα τῆς κλοπῆς τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου. Τέκνον εὐπόρου καὶ ἐντίμου οἰκογενείας, γεννηθεὶς ἐν οἴκῳ ἀνεγνωρισμένης χρηστότητος καὶ ἠθικῆς, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἐν ἑαυτῷ ἐμφωλεῦον ἐγκληματικὸν ἐνστικτον. Οὐδ' ἡ ἀνατροφή, οὐδ' ἡ ἐκπαίδευσις, οὐδ' ἡ ἐκτακτος πνευματικὴ εὐφυΐα, δι' ἧς περιεκοσμεῖτο, ἠδυνήθησαν νὰ μεταβάλῃσι τὴν πονηρὰν αὐτοῦ φύσιν. Παιδίον ἔτι κλέπτει τὰ πράγματα τῆς οἰκογενείας του· ἔφηβος γενόμενος κλέπτει τὰ βιβλία τῶν φίλων του, ἐνῶ δὲ συνθέτει στίχους ἐξυμνῶν τὰ θέλγητρα τῆς ἐρωμένης του, κλέπτει συγχρόνως τὰ εἰκοσόφραγκα αὐτῆς. Ἐφ' ὅσον ἡ ἡλικία αὐτοῦ προχωρεῖ ἐπὶ τοσοῦτον τελειοποιεῖται εἰς τὸ ἐγκλημα· ἐν ἐλαχίστῳ χρονικῷ διαστήματι ἀναβαίνει πάσας τὰς βαθμίδας τοῦ ἀτίμου σταδίου του. Τελευταῖον, μόλις εἰκοσαετῆς, διὰ τρόπου μυστηριώδους τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος, προδίδοντας τὴν κλεπτικὴν αὐτοῦ μεγαλοφυΐαν, κλέπτει τὰ νομίσματα τοῦ Μουσείου καὶ μεταβαίνων εἰς Παρισίους πωλεῖ τὰῦτα ἵνα καὶ πάλιν τὰ κλέψῃ ἀπὸ τῶν ἀγοραστῶν. Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι τὸ ἐνστικτον τῆς κλοπῆς ὑπῆρχεν ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ, ὅτι ἐγεννήθη κλέπτῃ;

Ταύτην τὴν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἐνυπάρχουσαν, τὴν ἐκ τῆς κοινῆς πείρας ἀπορρέουσαν ἰδέαν περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐπεβάλλετο τῇ ἐπιστήμῃ νὰ διαφωτίσῃ καὶ στηρίξῃ ἐπὶ τῶν θετικῶν διδομένων τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως. Τὸν ἐγκληματίαν τοῦτον, οὗτινος τὴν πονηρὰν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ πράξεσι διαβλέπομεν, σκοποῦσι νὰ γνωρίσωσιν ἡμῖν αἱ πρό τινων μόλις ἐτῶν ἀρξάμεναι καὶ ὁσημέραι προαγόμεναι ἔρευναι.

II

Ὁ θεμελιωτὴς καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς Καῖσαρ Λομπρόζο παντὸς ἄλλου πληρέστερον ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου ἐν τῷ ἐξόχῳ αὐτοῦ ἔργῳ τῷ φέροντι τίτλον «Ὁ ἐγκληματίας ἄνθρωπος»¹, ἐν ᾧ οὐ μόνον τὰς ἰδίας παρατηρήσεις ἐξέθηκεν, ἀλλὰ συνεκέντρωσε καὶ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν λοιπῶν συνεργατῶν καὶ ὁμοφρόνων

¹ L'homme criminel. Etude Anthropologique et medico-legale par César Lombroso.—Trad. sur la 1re édition italienne.

αὐτῷ γενομένης. Τῆς εἰκόνης ταύτης ἀτελῆ σκιαγραφίαν θέλω ἐκτυλίξει πρὸ ὑμῶν, σημειῶν τοὺς κυριωτέρους χαρακτῆρας καὶ παραλείπων τοὺς ἀναγομένους εἰς τὴν καθαρῶς ἱατρικὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐγκληματίου, οἵτινες εἰδικὴν ἀπαίτουσι γνῶσιν τῶν ἐν τῇ ἀνατομικῇ παραδεδεγμένων τεχνικῶν ὁρῶν καὶ τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν.

Ὁ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνάστημα ὑψηλότερον τοῦ κανονικοῦ καὶ τὸ σῶμα βαρύτερον τοῦ τῶν συνήθων ἀνθρώπων. τοὺς βραχίονας μακροὺς καὶ εὐρύν τὸν θώρακα. Ὁ καθ' ὅλου ὄγκος τοῦ κρανίου εἶνε μικρότερος παρὰ τοῖς ἐγκληματίαις, ἰδίως παρὰ τοῖς κλέπταις, ἀλλ' ἐνίοτε ἐξ ἐναντίας εἶνε ὑπερμεγέθους παρὰ τοῖς φονεῦσιν. ἡ δ' ἐπὶ πτωμάτων ἐγκληματιῶν ἀνατομικὴ ἔρευνα ἔφερεν εἰς φῶς διαφόρους ἀσυμμετρίας καὶ ἀνωμαλίας τοῦ κρανίου καὶ τοῦ ἐγκεφάλου.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς φυσιογνωμίας τῶν κακούργων ἀπὸ τῆς τῶν τιμίων ἀνθρώπων ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε ἀόριστοι καὶ συγκεχυμένοι τινὲς ἰδέαι· οἱ μυθιστοριογράφοι συνήθως ἀρέσκονται νὰ παριστῶσιν αὐτοὺς ὑπὸ φρικτῶδη μορφήν μὲ πώγωνα ἀναβαίνοντα μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ βλέμμα σπινθηροβολοῦν καὶ ἄγριον. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων παρατηρήσεων ἐξάγεται ὅτι οἱ φύσει ἐγκληματαῖαι, καίτοι μὴ παρουσιάζοντες πάντοτε τὴν φρικτῶδη ταύτην μορφήν, ἔχουσιν ὅλως ἰδιόζουσαν φυσιογνωμίαν. Οἱ μᾶλλον προέχοντες καὶ συνηθέστερον ἀπαντῶμενοι χαρακτῆρες εἰσιν ἡ ὑπερμεγέθους ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνος, ἡ ἀραιότης ἢ ἡ παντελὴς ἔλλειψις τοῦ πώγωνος, ἡ τραχύτης τοῦ βλέμματος, ἡ πυκνότης τῆς κόρης, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὦτα εὐρέα καὶ ἀφελῶτα τῆς κεφαλῆς, μέτωπον μικρὸν καὶ ὑπεκφεύγον, στραβισμὸς καὶ δυσμορφία τῆς ῥινός· χαρακτῆρες ἀναπολοῦντες τὴν μορφήν τῶν ἀγρίων φυλῶν, ἰδίως δὲ τῶν Μογγόλων. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι συνήθως εἶνε παρὰ τοῖς ἐγκληματαῖαις ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου καὶ ὅτι ἔχουσι συχνότερον μελανὰς τὰς τρίχας. Τοῦ φονέως ἰδίως παρέχει ἡμῖν ὁ Lombroso πλήρη τὴν εἰκόνα· ὁ φονεὺς ἔχει τὸ βλέμμα ὑελῶδες, ψυχρὸν καὶ ἀκίνητον, ἐνίοτε τὸν ὀφθαλμὸν βεβαμμένον εἰς τὸ αἷμα· τὴν ῥίνα συχνάκις γαμψήν ὡς τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων, πάντοτε ὀγκώδη· αἱ σιαγόνες αὐτοῦ εἰσὶ λίαν ἀνεπτυγμέναι, τὰ ὦτα μακρά, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εὐρέα, αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἄφθονοι καὶ βαθέος χρώματος. Συχνάκις ὁ πώγων εἶνε ἀραιός, οἱ κυνόδοντες λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὰ χεῖλη λεπτά. Πολλάκις παρουσιάζονται σπασμοὶ νευρικοὶ ἢ συστολαὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος τοῦ προσώπου, αἵτινες ἀποκαλύπτουσι τὴν ἐξοχὴν τῶν κυνοδόντων καὶ δίδουσι εἰς τὸ πρόσωπον ἐκφράσιν ἀπειλῆς.

Δι' ἐπὶ τῶν κακούργων γυναικῶν ἐρευνᾷ εἰσι λίαν περιορισμέναι· οὐχ ἥττον ἐξ αὐτῶν ἐξάγεται ὅτι οἱ συχνότερον ἀπαντῶμενοι χαρακτῆρες εἶνε τὸ ἀρρενωπὸν τῆς φυσιογνωμίας, ὁ ἀπαίσιος ὀφθαλμός, ἡ προεξοχή τῶν

μήλων τῶν παρειῶν, ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῆς σιαγόνης καὶ τὸ λεπτὸν χεῖλος.

Ἄλλ' αἱ παρατηρήσεις αὗται ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποδείξωσιν τὴν ὑπαρξίν ἰδιάζοντος ἀνθρωπίνου τύπου προδίδοντος ἀμέσως καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν; Ὁ Lombroso καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ δὲν ἀρνοῦνται ὅτι οἱ ἀναγραφέντες χαρακτῆρες ἀπαντῶσιν εἴτε μεμονωμένοι εἴτε πλείότεροι ὁμοῦ κατ' ἀνώτατον ὅρον μόνον εἰς 40 μετὰ 100 ἐγκληματιῶν. Τοῦτο δὲ εἶνε καὶ τὸ ἰσχυρότερον ἐπιχείρημα τῶν πολεμούντων τὰς ιδέας αὐτῶν. Πῶς δύνασθε, λέγουσι, νὰ βμιλῇτε περὶ τύπου τοῦ ἐγκληματίου ἀφοῦ ὁμολογεῖτε ὅτι μετὰ 100 ἐγκληματιῶν οἱ ἐξήκοντα οὐδένα παρουσιάζουσι τῶν συστατικῶν αὐτοῦ χαρακτήρων; Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἐξασθενεῖ ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν παραβόλῃ πρὸς τοὺς ἐγκληματίας γενομένης ἐρεύνης ἐπὶ τῶν τιμίων ἀνθρώπων· ἐκ ταύτης δὲ θετικῶς ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἐκτεθέντες χαρακτῆρες, οἱ ἀποκαλούμενοι ἐκφυλιστικοί, ἀπαντῶσι μὲν ἐνίοτε καὶ παρὰ τοῖς τιμίοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ δεκαπεντάκις πλείον· ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν· ἐξάγεται δὲ προσέτι ὅτι τὸ σύνολον τῶν χαρακτήρων τούτων συνηνωμένων ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ σπανιώτατα παρουσιάζεται ἐν τοῖς τιμίοις ἀνθρώποις μόνις ἐπὶ δύο ἢ τριῶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν, ἐνῶ ἐν τοῖς ἐγκληματίαις παρατηρεῖται ἐπὶ 27 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορὰ εἶνε ἀρκούντως ἐνδεικτικὴ¹.

Θετικώτεραι καὶ πλουσιώτεραι εἰς ἐξαγόμενα εἶνε αἱ βιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις. Εἰς τὰς ὑπὸ τῶν ἐγκληματολόγων γενομένας ἐρέυνας προστίθενται αἱ ἐκθέσεις καὶ αἱ περιγραφαὶ διαφόρων διευθυντῶν φυλακῶν ἢ συγγραφέων, λαβόντων ἀφορμὴν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ συνεγγυς τὸν ἐν γένει βίον τῶν ἐγκληματιῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις μεγάλη παρατηρεῖται παρ' αὐτοῖς φυσικὴ ἀναισθησία, ἥτοι ἀμβλύτης τῆς εἰς τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας αἰσθητικότητος, ἥτις ἐνίοτε φθάνει μέχρι ἐντελοῦς ἀναλγησίας. Ὡς ἐκ τούτου δύνανται νὰ ὑπο-

¹ Ἐν τῷ συνελθόντι ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γάλλου ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διεθνεῖ συνεδρίῳ τῆς ἐγκληματικῆς ἀνθρωπολογίας, τοῦτο ἐτέθη ὡς πρῶτον πρὸς μελέτην ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ καὶ μακρὰ διεξήχθη συζήτησις: ἂν δηλ. ὑπάρχουσι χαρακτῆρες ἀνατομικοὶ διακρίνοντες τοὺς ἐγκληματίας. Ἡ καταφατικὴ δὲ τοῦ ζητήματος τούτου λύσις ζωηρῶς ἐπολεμήθη ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὡς εἰσηγητοῦ ὀρισθέντος L. Manouvrier, καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῆς ἀνθρωπολογίας, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ἡ ἀναζήτησις τῶν χαρακτήρων τούτων ὁμοιάζει ἐν μέρει πρὸς τὴν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Lombroso τὸ συνέδριον παρεδέξατο διὰ ψηφοφορίας τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἰταλῶν ἐγκληματολόγων· ὅτι ὑπάρχουσι χαρακτῆρες ἀνθρωπολογικοί, οἵτινες στιγματίζουν τοὺς ἐγκληματίας καὶ ὅτι αἱ συγκριτικαὶ ἐρευναι μετὰ τῶν τιμίων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐγκληματιῶν δεόν νὰ ἐξακολουθήσωσιν.

μένωσι τὰς ἀλγεινότερας ἐγχειρήσεις ἄνευ γογγυσμοῦ τινος. Ἐκ τῆς ιδιότητος δ' αὐτῶν ταύτης ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη παρ' αὐτοῖς διάδοσις τῆς συνηθείας τοῦ στίζειν διάφορα μέρη τοῦ σώματος διὰ ποικίλων εἰκόνων (tatouage), εἰς ἣν μεγάλην ἀποδίδει σημασίαν ὁ Lombroso. Ἡ ἐπώδυνος αὕτη ἐγχείρησις, εἰς ἣν εὐχαρίστως ὑποβάλλουσιν ἑαυτούς, ἐνῶ ἀφ' ἐνός δεικνύει τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναισθησίαν, ἀφ' ἑτέρου ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, μίαν ἔτι ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας αὐτῶν πρὸς τοὺς ἄγριους τῆς διὰ τοῦ ἀταβισμού ἐξηγουμένης. Τῶντι ἡ συνηθεία αὕτη εἶνε εἰς τῶν κυριωτέρων χαρακτήρων τῶν βαρβάρων τῆς ἀρχαιότητος λαῶν ὡς καὶ τῶν ζώντων εἰσέτι ἐν ἄγρίᾳ καταστάσει· κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν περιηγητῶν, πάντες οἱ σημερινοὶ ἄγριοι στίζουσι τὰ σώματα αὐτῶν μέχρι πολλάκις καὶ τοῦ προσώπου.

Ἀλλ' ὁ θεμελιώδης ψυχολογικὸς χαρακτήρ, ὁ κυρίως διακρίνων τὸν ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαν, καὶ ἀφ' οὗ πάντες σχεδὸν οἱ λοιποὶ ἀπορρέουσιν, εἶνε ἡ ἔμφυτος ἠθικὴ αὐτοῦ ἀναισθησία, ἐνεκα τῆς ὑποίας οὐδεμίαν αἰσθάνεται ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ιδέαν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκλήματός τινος. Ὁ κανονικὸς ἄνθρωπος δύναται ὡσαύτως νὰ διανοηθῇ ἐγκληματικὴν τινα πράξιν, ἀλλὰ μόλις τοιαύτη τις σκέψις, ὡς ἀστραπή, διέλθῃ διὰ τοῦ πνεύματός του, τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ αἶσθημα ἐξεγείρεται καὶ καταπνίγει αὐτήν. Τούνκντιον ὁ φύσει κακοῦργος, ἅμα ἐξωτερικὴ τις περίστασις τῷ ἐμπνεύσει τὴν ιδέαν τοῦ ἐγκλήματος, ἐκεῖνο, τὸ ὑποῖον σταθμίζει κατὰ νοῦν, εἶνε ἡ πιθανότης τῆς ἐπιτυχίας, οὐδεμίαν αἰσθανόμενός πρὸς τὸ ἐγκλημα ἀποστροφὴν, ἱκανὴν ἵνα τὸν συγκρατήσῃ, διότι τὸ παράγον ταύτην ἠθικὸν αἶσθημα δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ψυχικῷ αὐτοῦ ὀργανισμῷ.

Ἡ ἔλλειψις προπάντων τοῦ ἐλέου καὶ τῆς συμπαθείας ἐπὶ τοῖς παθήμασι τῶν ἄλλων, ἰδίως παρὰ τοῖς φονεῦσι, πολλάκις εἰς ἀπίστευτον ἀνέρχεται βαθμόν. Φρίκην ἐμποιοῦσι τὰ ὑπὸ τοῦ Lombroso παρὰτιθέμενα παραδείγματα τοῦ κυνισμού καὶ τῆς ἀπαθείας, μεθ' ἧς οὗτοι πολλάκις διαπράττουσι τὰ βδελυρώτερα τῶν κακουργημάτων καὶ ἣν ἐξακολουθοῦσι δεικνύοντες καὶ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ὁ Bouteiller, ηλικίας μόλις εἴκοσι καὶ ἐνός ἐτῶν, ἀφοῦ ἐθύθισε πεντηκοντάκις τὴν μάχαιραν εἰς τὰ στήθη τῆς μητρός του, χισθανθεὶς κόπῳσιν κατεκλίθη παρ' αὐτῇ καὶ ἐκοιμήθη ἡσύχως. Ὁ Corvoisier, ὅστις, φονεύσας τὸν ἀδελφόν του, διεμέλισε κατόπιν τὸ πτώμα του, δὲν ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὸ γεῦμά του ὅτε τῷ ἐπαρουσίασαν τὰ μέλη τοῦ θύματός του· ἐπειδὴ δὲ ἠπείλουν αὐτὸν διὰ τῆς λαίμητόμου, «δύνανται, εἶπε, νὰ μὲ κόψωσι μόνον εἰς δύο μέρη, ἀλλ' οὐχὶ εἰς ἑξ ὡς ἐτεμάχισα ἐγὼ ἐκεῖνον. Ὁ ἐγκέφαλός του ἀνεπήδησεν εἰς ὕψος δέκα ποδῶν· διατί δὲν δύναμαι νὰ πράξω τὸ αὐτὸ καὶ διὰ σῆς!» Ὁ φοβερός Törrmann, τοῦ ὁποίου ἡ φήμη πανταχοῦ διεδόθη, ἔσχε τὴν γενναϊότητα νὰ ἐξαικονίσῃ ἐν τινι ῥωπογραφίματι τὴν ἀπαίσίαν σκηνήν,

ἦτο ὁ μόνος ἐργάτης· δύο μικρὰ παιδία κεῖνται ἐκτάδην πρὸ τῶν πόδων τοῦ ρονέως, τὰ ἄλλα τέσσαρα, πληγέντα ἤδη, ἐγείρουσι τὰς χεῖρας εἰς ἐνδειξιν ἀπελπισίας· εἰς ἐπίμετρον δὲ θέλων νὰ συκοφαντήσῃ τὸν πατέρα, ὃν ὁμοίως ἐφόνευσε, τὴν εἰκόνα ταύτην ἐπιγράφει· «Διὰ τοιοῦτου τρόπου ὁ ἄθλιος πατήρ Κίγκ, ὅστις μὲ κατέστρεψεν, ἐφόνευσεν ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του».

Πρὸ τοιούτων παραδειγμάτων μένει ἐκπληκτος ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ πᾶσα ἐκλείπει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ τοιούτων πράξεων αὐτουργοὶ ἀδύνατον νὰ ᾧσιν ὁμοίως διαπεπλασμένοι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔχουσι τι ἑκτακτὸν καὶ ἀνώμαλον ἐν τῷ ὁργανισμῷ αὐτῶν, ὅπερ ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι θετικῶς νὰ ἐξακριβώσῃ.

Τὴν ἑκτακτὸν δὲ ταύτην ἀναισθησίαν πρὸς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων παρατηρήθη, ὅτι πολλάκις δεικνύουσιν οἱ κακοῦργοι καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις παθήμασιν οὕτως, ὥστε τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὸ κοινότερον τοῦτο καὶ ἰσχυρότερον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνστικτὸν, ἀποδεικνύεται ἐλλεῖπον ἀπὸ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ ἱκρίωματος εὐρισκόμενοι καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας ἐκδηλοῦσι τὴν μεγαλειτέραν ἀπάθειαν καὶ ἀδιαφορίαν. Εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις κατήχει αὐτὸν πρὸς μετάνοιαν, ὁ Dumollard ὑπενθύμισε τὴν φιάλην τοῦ οἴνου, ἣν πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ὁ κακοῦργος Rosso, ὁδηγούμενος εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, παρεπονεῖτο διὰ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ὁδῶν, δι' ὧν διήρχετο. Ὁ Allard ἐκάπνιζεν ἀκούων ἀναγινωσκομένην πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, παρωδῶν δὲ τοὺς ἐν αὐτῇ νομικοὺς ὅρους, «καπνίζω, εἶπε, τὸ σιγάρον τοῦτο μετὰ προμελέτης καὶ ἐξ ἐνέδρας».

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐντελοῦς ταύτης ἀναισθησίας διαλάμπουσιν ἐνίοτε παρὰ τοῖς κακοῦργοις καὶ τινα εὐγενῆ αἰσθήματα, παράδοξον ἀποτελοῦντα καὶ ἀπότομον ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κακουργίας αὐτῶν. Οὕτω ὁ Troppmann ἐδάκρυεν ἀκούων προφερόμενον τὸ ὄνομα τῆς μητρός του· ὁ Lacenaire καθ' ἣν ἡμέραν διέπραξεν ἓνα ἐκ τῶν πολλῶν φόνων του ἐξέβηκεν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του, ἵνα σώσῃ γαλῆν τινα, ἣτις ἐκινδύνευε νὰ κρημνισθῇ ἀπὸ τῆς στέγης. Τὰ αἰσθήματα ὁμῶς ταῦτά εἰσι πρόσκαιρα, ἀσταθῆ καὶ διαλείποντα, πάντοτε δὲ ὑποχείρια εἰς τὴν θεμελιώδη ἠθικὴν ἀναισθησίαν.

Παραλείπω τὴν ἀνάλυσιν ἄλλων τινῶν ψυχολογικῶν χαρακτήρων τοῦ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίου, οἳοὶ εἰσιν ἡ μεγίστη ἀπρονοησία, τὸ ἄκρως ματαιόδοξον καὶ φιλέκδικον, τὸ πάθος τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς χαρτοπαιξίας, ἵνα σταματήσω πρὸ ἐνός, τοῦ ὁποίου ἡ διὰ γνῶσις καὶ ἐξακρίβωσις ἰδιάζουσιν ἔχει σημασίαν ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς, ἣν προώριται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς κραινύσσας σήμερον περὶ ποινῆς ἰδέας. Ἡ κυριαρχοῦσα σήμερον ἐν τε

τῇ θεωρίᾳ τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ αὐτοῦ ἐφαρμογῇ ἰδέα εἶνε ἢ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐγκληματίου· ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ μεγίστη πανταχοῦ καταβάλλεται ἐργασία πρὸς τελειοποίησιν τῶν σωφρονιστικῶν συστημάτων οὕτως, ὥστε αἱ φυλακαὶ νὰ καταστῶσι σχολεῖα ἠθικοποιήσεως καὶ ἀληθοῦς ἀναμορφώσεως. Ἀλλ' εἶνε ἄρξ γε πᾶς ἐγκληματίας ἐπιδεκτικὸς βελτιώσεως, εἶνε ἱκανὸς νὰ αἰσθανθῇ ἀληθῆ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ μεταμέλειαν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν ὁδόν; Δυστυχῶς τὰ ἐξαγόμενα τῶν γενομένων παρατηρήσεων εἰς ἀποφατικὴν ἄγουσιν ἀπάντησιν. Πάντες οἱ ἐκ γενετῆς καὶ ἐκ συνηθείας ἐγκληματίαι ὅχι μόνον οὐδεμίαν αἰσθάνονται τύψιν συνειδήσεως καὶ μεταμέλειαν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀληθοῦς κατέχονται πρὸς τὴν κακουρίαν στοργῆς, μὴ διστάζοντες πολυλάκις νὰ ἐκδηλώσιν αὐτήν. «ὦ! Θεέ μου! τί ὠρχιον πράγμα εἶνε τὸ κλέπτειν», ἤκουσε λέγοντα κλέπτην τινὰ ὁ Ἀγγλος διευθυντῆς φυλακῶν Tsesterton καὶ ἂν ἀκόμη εἶχον ἑκατομμύρια, θὰ ἐπιθύμουν νὰ ἦμαι κλέπτης».

Μεταξὺ 590 καταδίκων, οὓς ἐζήτησεν ὁ Lombroso, μόλις 17 ὡμολόγησαν τὸ ἐγκλήμα των, δύο ἐκαυχῶντο ἐπὶ τούτῳ, οἱ δὲ λοιποὶ ὅχι μόνον δὲν ἐξέφραζον μεταμέλειάν τινα, ἀλλὰ καὶ παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδικίας, τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ φθόνου τῶν ἄλλων, οὕτινος, ὡς ἔλεγον, ἐγένοντο θύματα. Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔσχεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων, ὅς ἐποιήσατο ὁ Ferri, βεβαιῶν ὅτι μεταξὺ τῶν καταδίκων οἱ πλείότεροι ἀποδεικνύουσιν ὅτι οὐδεμίαν αἰσθάνονται μεταμέλειαν, εἴτε διὰ τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀναιδείας, μεθ' ἧς διηγοῦνται τὰς πράξεις των, εἴτε διὰ τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεως αὐτῶν· ἐλάχιστοι δὲ εἶνε οἱ δεικνύοντες τύψιν τινὰ συνειδήσεως. Ὁ δὲ Thomson, ἰατρός τῆς ἐν Σκωτίᾳ κεντρικῆς φυλακῆς, μεταξὺ 500 φονέων, οὓς ἐγνώρισε, βεβαιοῖ ὅτι μόλις τρεῖς ἠσθάνοντο μετάνοιάν τινα. «Ἡ θλιβερά πραγματικότητα, ἣν ἐμελέτησα, λέγει προσέτι ὁ Tsesterton, μὲ ἀναγκάζει νὰ εἰπῶ ὅτι τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἐκ συνηθείας ἐγκληματιῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν οὔτε τὴν πρόθεσιν νὰ μεταβάλλωσι τὸ εἶδος τοῦ βίου των». Τέλος ὁ δικαστὴς Ρώσος συγγραφεὺς Dostojevsky, ὅστις μακρὰ διήνυσεν ἔτη ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Σιβηρίας, ἐν τῷ «οἴκῳ τῶν νεκρῶν», ὡς ἀποκαλεῖ αὐτάς, περιγράφων ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ τοῦ βίου καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῶν κακούργων, βεβαιοῖ ὅτι καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς καθεύξεώς του οὐδὲν παρετήρησε παρ' αὐτοῖς σημεῖον μεταμελείας, οὐδ' ἐλάχιστην τινὰ ἠθικὴν στενοχωρίαν ἐπὶ ταῖς τελεσθεῖσαις πράξεσι· τούναντίον ἤκουεν αὐτῶν ἀρηγουμένων μετὰ παιδικοῦ γέλωτος μόλις συγκρατουμένου τὰ φρικωδέστερα τῶν κακουργημάτων.

Ἰδίως δὲ παρὰ τοῖς ἐκ γενετῆς ἐγκληματίαις ἡ ἔλλειψις αὕτη παντὸς ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως εἶνε ἀποτέλεσμα καὶ ἀπόδειξις ἐν ταύτῳ

τῆς ἐμφύτου ἐλλείψεως τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος, ἔνεκα τῆς ὁποίας εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ συνχισθῶσι τὸ ἀνῆθικον καὶ μυσαρὸν τῶν πράξεών των. Ἀλλ' ἡ ἐμφυτος αὕτη ἀνικανότης ἀδύνατον εἶνε διὰ μέσων τεχνητῶν καὶ ἀνθρωπίνων νὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ἡ ἐλπίς ἐπομένως τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως διὰ μέγα μέρος ἐγκληματιῶν ἀποδεικνύεται οὕτοπία ἀνεπίδεκτος πραγματοποιήσεως. Βεβαίως ἡ ποινὴ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπ' ἐκείνων, οἵτινες φέρονται πρὸς τὸ ἐγκλημα ὠθούμενοι ἐκ διαφόρων ἐξωτερικῶν αἰτιῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐν τῷ ὁργανισμῷ τῶν ὁποίων ἐνεφυτεύθη ἐκ γενετῆς τὸ ἐγκληματικὸν ἐνστικτον ἢ ἐρριζοβόλησε κατόπιν διὰ τῆς συνηθείας. Οὐδ' ἡ εἰσαχθεῖσα ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐκπαίδευσις καὶ ἠθικὴ διδασκαλία, οὐδ' ἡ ἐργασία, οὐδ' ἡ θρησκεία, οὐδ' ἄλλη τις δύναμις δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος καὶ ἐμπνεύσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν κακούργων τούτων τὸ ἐντελὲς ἀπ' αὐτῶν ἐλλείπον ἠθικὸν αἶσθημα.

Περὶ τούτου δύναται πᾶς τις ἀσφαλεστέραν νὰ μορφώσῃ ἰδέαν, μελετῶν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπελθούσης ῥιζικῆς μεταρρυθμίσεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς καταβαλλομένης ἐν αὐταῖς μερίμνης πρὸς ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀναγέννησιν τῶν καταδίκων. Διὰ τούτης βεβαίως προσεδόκατο, ὅτι αἱ ὑποτροπαὶ ἤθελον σπουδαίως ἐλαττωθῇ ἂν μὴ ἐξέλειπον ἐντελῶς. Τούναντίον ὅμως ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν στατιστικῶν πάντων σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐξ ὧν προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπῶν οὐ μόνον δὲν ἡλαττώθη, ἀλλὰ τούναντίον, ἔνεκα κυρίως τοῦ ἐπικρατήσαντος φιλανθρώπου πνεύματος ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ποινῶν, τῶν ὁποίων ὡς μόνος σκοπὸς ἀναγράφεται ἡ βελτίωσις τοῦ καταδίκου, ηὔξησεν ἕκτοτε ἐπαισθητῶς καὶ βαίνει πάντοτε ἐξογκούμενος.

Οὕτω ἐν Γαλλίᾳ ἐνῶ ἐν ἔτει 1850 ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακούργημασι κατηγορουμένων ἦτο 28 %· τῷ 1867 ἀνῆλθεν εἰς 42 %, τῷ 1882 εἰς 52 % καὶ τῷ 1886 εἰς 56 %. Τὸ θλιβερὸν τοῦτο γεγονός· πιστοποιῶν ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1885 συνεπέβαινεν ὅτι «τὸ ἀλυσιτελὲς τῆς ποινῆς ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ τῆς ἐκφοβήσεως προκύπτει καθ' ἐκάστην ἐναργέστερον ἐκ τῶν ἐνδείξεων τῆς στατιστικῆς».

Ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1885 οἱ καταδικαζόμενοι ἐπὶ κακούργημασι καθ' ὑποτροπὴν ἀπὸ 12 1/2 % ἀνῆλθον εἰς 34 %.

Ἐν Βελγίῳ δέ, τῇ κατ' ἐξοχὴν χώρᾳ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς προοδευτικῶν μεταρρυθμίσεων, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπιαζόντων ἀνέρχεται εἰς 56 %.

Ἡ αὐτὴ δὲ παρατηρεῖται ὁσημέραι προῖοῦσα αὕξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποτροπῶν καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς κράτεσιν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι ποινικαὶ στατιστικά.

III

Ἐπεχείρησα μέχρι τοῦδε νὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν τὴν περὶ τοῦ ἐγκλημα-
τίου θεωρίαν τῆς ἀνθρωπολογικῆς σχολῆς, ἀναπτύξας τὰ κυριώτερα πο-
ρίσματα τῶν ἐρευνῶν, ἐφ' ὧν αὕτη βασίζεται. Θέλω ἤδη ἐξετάσει ἐν πάσῃ
τῇ ἐφικτῇ βραχυλογίᾳ τίνα τὰ παρίσματα ταῦτα ἀσκοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ
τοῦ ποινικοῦ δικαίου, ὁποῖαν ἐπιφέρουσι μεταβολὴν ἐν ταῖς κοινῶς παρα-
δεδεγμέναις σήμερον περὶ ποινῆς καὶ τῶν σπουδαιότερων ποινικῶν ζητη-
μάτων ιδέαις.

Ἡ βᾶσις, ἐφ' ἧς σήμερον τὸ ὅλον ποινικὸν σύστημα θεμελιούται, εἶνε ἡ
προϋπόθεσις τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικούσης ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς βου-
λήσεως, δυνάμει τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἐκλέγῃ μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ
τοῦ κακοῦ, δύναται νὰ διευθύνῃ καὶ καθορίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐνέργειαν.
Ἐκ τῆς ἠθικῆς ταύτης τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας ἀπορρέει ἡ εὐθύνη αὐ-
τοῦ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν, ὥς ἐνεργεῖ, ὡς ἄμεσος δὲ συνέπεια τῆς εὐθύνης ταύ-
της ἐπέρχεται ἡ ποινὴ. Ἄνευ ἠθικῆς ἐλευθερίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ
εὐθύνη, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ποινὴ. Ἀλλ' εἰς τὴν προϋπόθεσιν ταύτην
περὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς τοῦ ἀνθρώπου βουλῆσεως, ἣν ἡ μετα-
φυσικὴ φιλοσοφία τοῦ παρελθόντος μετέδωκε τῇ ποινικῇ ἐπιστήμῃ, προ-
φανῶς καὶ ἀποτόμως προσκρούουσιν αἱ περὶ τοῦ ἐγκληματίου γνῶμαι τῆς
νέας σχολῆς. Κατ' αὐτὰς ὁ ἐγκληματίας εἶνε τοιοῦτος οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρας
βουλῆσεως, ἀλλ' ὑπείκων εἰς τὸ ἐνστικτον τοῦ ὁργανισμοῦ αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν
ἐπίδρασιν τοῦ περιβάλλοντος· δὲν εἶνε κύριος νὰ διαπράξῃ τὸ ἐγκλημα ἢ
νὰ ἀποστῇ αὐτοῦ, ὑποκύπτει εἰς δυνάμιν ἀνωτέραν, τυραννικὴν καὶ ἀνα-
πόδραστον. Συνεπῶς, ἡδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ, οὐδεμίαν δύναται νὰ
ὑπέχῃ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ εὐθύνην καὶ εἰς οὐδεμίαν δέον νὰ ὑποβάλ-
ληται ποινὴν.

Ἀλλὰ τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο καὶ ὀλέθριον τῇ κοινωνικῇ τάξει συμπερά-
σμα, εἰς ὃ φθάνει ἀναγκαιῶς ὁ συνδυάζων τὰς περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ
ἐγκλήματος νέας ιδέας πρὸς τὰς κρατούσας περὶ ποινικῆς εὐθύνης καὶ
καταλογισμοῦ θεωρίας, δὲν εἶνε βεβαίως καὶ ἐκεῖνο, εἰς ὃ καταλήγουσιν
οἱ ἀκολουθοῦντες τὰ δόγματα τῆς νέας σχολῆς. Διότι πρωτίστη αὐτῶν
μέριμνα εἶνε νὰ καταδείξωσιν ὅτι ἐσφαλμένως καὶ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης
ἐτέθη ὡς ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ὑπαρξίν ποινῆς ἡ παρὰ τῷ ἐγκλημα-
τοῦντι ὑπαρξίς ἐλευθέρας βουλῆσεως.

Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιβάλλεται τῇ κοινωνίᾳ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης
τῆς αὐτοσυντηρήσεως, εἰς ἣν ὑπείκει ὁ κοινωνικὸς ὁργανισμὸς ὡς πᾶς
ζῶν ὁργανισμὸς. Ἡ κοινωνία ἵνα ὑπάρξῃ καὶ ζήσῃ, ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξα-
σφαλίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἀπειλοῦσι νὰ ἀνα-

τρέψωσι πάντα τῆς ὑπάρξεώς της θεμελιώδη ὄραν. Ἐκ τῆς ἀνάγκης δὲ ταύτης ἀντλεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ποινάς. Ἀλλὰ τοῦ δικαίωματος τούτου στερεῖται ἄρα γε ἡ κοινωνία προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων, οἵτινες κηρύσσονται πολέμιοι αὐτῆς οὐχὶ ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως, ἀλλ' εἰς ἑλλιπῇ ὑπείκοντες ὀργανισμόν; Οὐδεὶς βεβαίως δύναται τοιαύτην νὰ ὑποστηρίξῃ ἀρχήν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἤθελε συμβουλεύσει τινὰ νὰ ἐγκαταλίπῃ ἑαυτὸν ἐκτεθειμένον καὶ ἀνυπεράσπιστον κατὰ τὴν ἐπίθεσιν ἀγρίου τινὸς θηρίου ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι αὕτη πηγάζει ἐξ ἐνστίκτου ὀργανικοῦ. Εἴτε ὑπάρχει εἴτε μὴ ἐν τῇ τελέσει τοῦ ἐγκλήματος ἐλευθερία βουλήσεως, ὁ διαπράξας αὐτὸ ἄνθρωπος ἀποδεικνύεται ἐπικίνδυνος, ἀντικοινωνικός, καὶ ἡ κοινωνία ἀντιδρᾷ κατ' αὐτοῦ κινουμένη ὑπὸ τῆς ἀναμφισβήτητου ἀνάγκης τῆς ἰδίας ἀμύνης καὶ αὐτοσυντηρήσεως. Ὅσον δὲ μείζων εἶνε ὁ κίνδυνος, ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχυροτέρα δεόν νὰ ᾖ καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασις. Εἰς τὸ κριτήριον ὅθεν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἀνεπαρκὲς ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῆς ποινῆς, δεόν νὰ ὑποκατασταθῇ τὸ θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς κριτήριον τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐγκληματίου ἐκπηγάζοντος κινδύνου. Ἡ διάγνωσις δὲ τοῦ κινδύνου τούτου ἔσται ἀδύνητος, ἂν μὴ γνωσθῇ ὁ βαθμὸς τῆς παρὰ τῷ ἐγκληματίῳ ἠθικῆς διαστροφῆς καὶ καταπτώσεως. Τὸ εἶδος ἐπομένως καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς δεόν νὰ ὀρίζηται οὐχὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγκληματίου ἐλευθερίας, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐντάσεως τῆς ἐν αὐτῷ ὑπαρχούσης κακοποιουῦ δυνάμεως.

Ἀλλ' ἂν τοιαύτην θέσητε ἀρχήν, ἂν μὴ ἐξαρτήσητε τὸν κατὰλογισμόν καὶ τὴν ποινὴν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἐλευθέρας βουλήσεως—ἀντιτάττουσιν οἱ πολέμιοι τῶν ἰδεῶν τούτων—θέλετε τιμωρήσει καὶ τὸν ἀποδεδειγμένον παράφρονα καὶ θὰ ἀναβιδάσητε ἐπὶ τῆς λαϊμητόμου τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνος, ὅστις, ἐν ἐκστάσει φρενῶν εὐρισκόμενος, διαπράττει τὸ ἐγκλημα. Εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀπαντῶν ὁ Garofalo¹, εἰς τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς νέας σχολῆς, καθιστᾷ ἐναργῆ τὴν μεταξὺ τῆς πράξεως τοῦ παράφρονος καὶ τοῦ ἐγκλήματος διαφορὰν. Ἡ ὑπὸ τοῦ παράφρονος τελουμένη πράξις δύναται νὰ φέρῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐγκλήματος χωρὶς νὰ ᾖ πράγματι τοιοῦτον. Οὐδεὶς λ. χ. δύναται νὰ θεωρήσῃ ἐγκλημα τὸ ὑπὸ τοῦ Modsley ἀνιφερόμενον παράδειγμα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ὑπὸ τὸ κράτος τῆς παρακρούσεως διατελοῦσα, βλέπει τὸν θάλαμον, ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο, περιβαλλόμενον ἀπὸ φλόγας καὶ ἵνα σώσῃ τὰ τέκνα αὐτῆς τὰ ρίπτει ἀπὸ τοῦ παραθύρου. Ἡ πράξις αὕτη δὲν εἶνε ἐγκλημα, διότι ἡ αὐτουργὸς αὐτῆς δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ φονεύσῃ τὰ τέκνα της, δὲν εἶχε συνείδησιν τοῦ τελουμένου κακοῦ. Ἡ τοιαύτη δ' ἑλλειψὶς συνειδήσεως ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, προερχομένη ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν

¹ La criminologie. Etude sur la nature du crime et la theorie de la penalite.

πνευματικῶν δυνάμεων, χαρακτηρίζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν παράφρον· διαφέρει οὖν μόνον ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ εἶδους τῆς παθήσεως. Ἄλλως τε ἡ πράξις τοῦ παράφρονος δὲν ἀποκαλύπτει τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτήρα, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς φυσικῆς τοῦ χαρακτῆρος τούτου κακότητος καὶ διαφθορᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως, ἣτις διαστρέφει καὶ ἄλλοιόν παριστᾷ αὐτὸν κατατήκουσα καὶ τείνουσα νὰ καταστρέψῃ τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐκ τοιαύτης παθήσεως νοσοῦντος. Καὶ ἐνεκὰ τούτου ὁ παράφρων ἐγκληματίας εἶναι ἄξιός τοῦ οἴκτου καὶ τῆς συμπαιδείας, μεθ' ἧς ὀφείλει νὰ περιθάλπῃ αὐτὸν ἡ κοινωνία, ὅσον δὲ καὶ ἂν ἀποδειχθῇ ἐπικίνδυνος ἡ κατ' αὐτοῦ κοινωνικὴ ἄμυνα, δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ ἐν θεραπευτικῷ ἀσύλῳ περιορισμοῦ προσκείρου ἢ διαρκoῦς ἀναλόγως τῆς διαρκείας τῆς νόσου του. Τὸ τοιοῦτον μέτρον ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ἡ κοινωνία, προνοοῦσα περὶ τῆς ἰδίᾳς ἐξασφαλίσεως. Ἡ βεβαίωσις τῆς παραφροσύνης, ἀντὶ ὧς μέχρι τοῦδε νὰ συνεφέλκῃται τὴν ἀπόλυσιν τοῦ ἐγκληματίου, δέον τούναντίον νὰ ἐπιφέρῃ τὸν ἐπ' ἀόριστον χρόνον περιορισμὸν ἐν ἀσύλῳ ἰδρυμένῳ ἐπὶ τούτῳ διὰ τοὺς παράφρονας ἐγκληματίας.

Ἡ νέα αὕτη βάσις τοῦ καταλογισμοῦ οὐσιωδῶς ἐν τούτοις μεταβάλλει τὴν περὶ τοῦ ἀκαταλογίστου ἐνεκεν μέθης ἰσχύουσαν θεωρίαν. Κατ' αὐτήν, ἡ μέθη ἐν ἴσῃ τιθεμένη μίρα πρὸς τὴν παραφροσύνην, ἀποκλείει ἢ ἐλαττοῖ τὸ καταλογιστὸν τῶν πράξεων ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν τιθεμένην ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ἀρχὴν ἐν πάσῃ εἰδικῇ περιπτώσει ἐξετασέον ἐστίν, ἂν τὸ ἐν καταστάσει μέθης τελεσθὲν ἐγκλημα ἀνταποκρίνηται εἰς τὸν πραγματικὸν τοῦ αὐτουργοῦ χαρακτήρα, ἂν ἀπορρέῃ ἀπὸ τῶν ἐμφύτων αὐτῷ κακοποιῶν τάσεων, τὰς ὑποίας ἡ μέθη συνετέλεσε μόνον νὰ ἐξερεθίσῃ καὶ ἐκδηλώσῃ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ διαπράξας τὸ ἐγκλημα δέον νὰ καταδικασθῇ ὡσεὶ ἐν νηφαλιότητι διέπρατταν αὐτό, ὅσοιςδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν φιαλῶν, ὅς ἐκένωσεν ἐξ ἐναντίας δὲ τὸ ἐγκλημα δὲν πρέπει νὰ τιμωρῇται, ὅταν ἡ μόνη αὐτοῦ ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ μέθη, ὅταν προφανῶς ἀπάδῃ πρὸς τὸν ἀποδεδειγμένως ἀγαθὸν τοῦ διαπράξαντος χαρακτῆρα.

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ' ἐπόψεως ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἀναπτυσσομένην θεωρίαν καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ ἐγκληματίου ἡλικία. Αἱ κατὰ τῶν ἀνηλικίων ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ δέον νὰ ἔχωσιν ὡς μέτρον οὐχὶ τὸν βαθμὸν τῆς παρ' αὐτοῖς ἀναπτύξεως τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ χαρακτῆρι αὐτῶν ἐνυπάρχουσαν μείζονα ἢ ἥττονα πρὸς τὸ ἐγκλημα τάσιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς καταλλήλου συστήματος ἀνατροφῆς ἐν εἰδικoῖς ἰδρύμασιν ἐστὶν δυνατὴ ἡ βελτίωσις τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων φύσεων, αἵτινες ἐκ τῆς παραμαρτούσης τῇ ἡλικίᾳ αὐτῶν ἀπερισκεψίας περιέπεσαν εἰς τὸ ἐγκλημα. Ἐνῷ τούναντίον ἡ διαρκὴς ἢ ἐπ' ἀόριστον χρόνον κάθειρξις ἐστὶ ἀναγκαστικὰ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐπίμονον καὶ ἀκατανίκητον ἐκδηλοῦσι πρὸς τὸ

ἐγκλημα ῥοπὴν, παρουσιάζοντες πᾶλλάκις καὶ τοὺς φυσικοὺς καὶ ψυχολογικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας, δι' ὧν ἡ ἐγκληματικὴ ἀνθρωπολογία διακρίνει τοὺς φύσει καὶ ἐκ γενετῆς ἐγκληματίας.

Ἐκ τούτων ἐπαρκῶς, νομίζω, καταδείκνυνται τὶς ἡ περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς δοξασία τῆς νέας σχολῆς. Κατ' αὐτήν, ἡ ποινὴ οὐδένα ἄλλον ἐπιδιώκει σκοπὸν ἢ τὴν κοινωνικὴν ἄμυναν κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, ἥς ἡ ἀνάγκη ἐπιτείνεται ἢ μειοῦται ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ πολεμουμένου κακοῦ. Ἀλλὰ πρὸς ἀκριβῆ διάγνωσιν τοῦ κακοῦ τούτου καὶ πρὸς εὗρεσιν τῶν μέσων τῆς ἀποτελεσματικῆς αὐτοῦ καταπολεμήσεως, ἥτοι τῶν καταλλήλων ποινῶν, μεγάλως συντελοῦσιν αἱ γινόμεναι ἔρευναι περὶ τῶν γενεσιουργῶν τοῦ ἐγκλήματος αἰτιῶν, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τούτων βασιζομένη διαίρεσις τῶν ἐγκληματιῶν εἰς διαφόρους κατηγορίας.

Τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀποτελοῦσιν, ὡς εἴρηται, αἱ ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματίαι, οἱ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι καὶ ἀδιάλλακτοί τῆς κοινωνίας πολέμιοι, οὓς οὐδεμία ποινὴ δύναται νὰ περιστείλῃ, οὐδεμία φυλακὴ νὰ ἀναμορφώσῃ. Μὴ δυνάμενοι οὗτοι νὰ ὑποτάξωσι τὰς ἀγρίας αὐτῶν ἐρμᾶς εἰς τοὺς θεμελιώδεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου ὅρους, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι πάσης μεταμελείας καὶ πάσης πρὸς τὴν κοινωνίαν συνδιαλλαγῆς. Ἐξ ἴσου δὲ πρὸς τούτους ἐπικίνδυνοι τῇ κοινωνικῇ τάξει παρίστανται καὶ οἱ ἐκ συνηθείας ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος λεγόμενοι ἐγκληματίαι, οἵτινες, ῥιφθέντες ἐκ τινος περιστάσεως ἐν τῇ ὀλισθηρᾷ τοῦ ἐγκλήματος ὁδῷ καὶ ἀδυνατοῦντες πλέον νὰ συγκρατήσωσιν ἑαυτούς, ἀποκτῶσι διὰ τῆς συνηθείας τὸν πρὸς τὸ κακουργεῖν ἔρωτα καὶ πάντας τοὺς ψυχολογικοὺς χαρακτῆρας τῶν ἐκ γενετῆς ἐγκληματιῶν. Καὶ οὗτοι, ὡς ἐκεῖνοι, εἰσὶν ἀνεπίδεκτοι μετανοίας καὶ βελτιώσεως, διότι ἡ ἑξὶς τοῦ ἐγκλήματος, δευτέρα φύσις καθισταμένη, ῥιζοβολεῖ βαθέως ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ ἀδύνατος ἔσται ἡ ἀπὸ ταύτης ἀπαλλαγὴ των.

Κατὰ τοιούτων ἐγκληματιῶν ἀντιδρῶσα ἡ κοινωνία καὶ ἀδυνατοῦσα νὰ προσελκύσῃ καὶ ὑποτάξῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς διέποντας τὸν κοινωνικὸν βίον κανόνες, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὑπεραμυνομένη τῆς ἰδίας ὑπάρξεως καὶ ἀσφαλείας, νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τῶν κόλπων αὐτῆς καὶ θέσῃ ἐκποδῶν τὰ φθοροποιὰ ταῦτα τοῦ ὀργανισμοῦ της στοιχεῖα. Τὰ δὲ πρὸς τοῦτο φέροντα μέσα εἶνε ὁ θάνατος, ἡ ισόβιος κάθειρξις καὶ ἡ ὑπερарία (*relégation*).

Καὶ ἰδοὺ ἐγειρόμενον τὸ περιλάλητον ζήτημα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Πρόδηλον εἶνε ὅτι αὕτη οὐδαμῶς ἀπᾶδει πρὸς τὰς ἐκτεθείσας περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ιδέας. Ἄν ἡ κοινωνία, εὐρισκομένη ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ ἀπὸ τοῦ κύκλου αὐτῆς καὶ ἀπαλλάσσῃται διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ ἀδιορθώτου ἐγκληματίου, ὅστις διαρκῆ κατ' αὐτῆς ἀπειλεῖ κίνδυνον, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμριβολία ὅτι τὸ ἀπλούστερον καὶ ἀσφα-

λίστερον πρὸς τοῦτο μέσον εἶνε ὁ θάνατος. Τοῦτο δὲ πάντες οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας σχολῆς παραδέχονται, ἐξετάζοντες μόνον τὸ πρακτικὸν ζήτημα κατὰ πόσον ἐν ταῖς σημεριναῖς κοινωνίαις ἡ θανατικὴ ποινὴ ἀποβαίνει ἐφαρμόσιμος. Ὁ Garoffalo τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς θεωρεῖ ἐφικτὴν μόνον ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐκ φυσικοῦ ἐνστίκτου ἐγκληματιῶν, παρ' οἷς τὸ αἰσθημα τοῦ ἐλέου ἀποδεικνύεται ἐντελῶς ἐλλειπόν, τῶν ἀπαισιῶν ἐκείνων φονέων, ὧν ἡ ἀπανθρωπία ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, καθιστῶσα κατὰδῆλον τὴν τερατώδη αὐτῶν ψυχικὴν ἀνωμαλίαν. Ὁ καθαρῶς ἐγωϊστικὸς σκοπός, χάριν τοῦ ὁποίου διεπράχθη ὁ φόνος, ὡς λ. χ. τὸ χρηματικὸν συμφέρον, ἡ ἔλλειψις οἰασθῆναι ποτε ἀφορμῆς ἐκ μέρους τοῦ θυμάτος, οἱ δεσμοὶ αἱ συνδέοντες τὸν φονέα πρὸς τὸ θυμὸν αὐτοῦ, ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φόνου, ὡς λ. χ. αἱ βόξανοι, ὧν ἐγένετο χρῆσις, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα διακρίνοντα μεταξὺ τῶν ἀνθρωποκτόνων τοὺς φονεῖς ἐκείνους, ἐφ' ὧν ἡ θανατικὴ ποινὴ, κατὰ τὸν μνησθέντα συγγραφέα, δεῖν νὰ ἐφαρμόζεται. Ἀνεπαρκεῖς δὲ εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν γενικῶς παραδεδεγμένον κριτήριον τῆς μετὰ προμελέτης ἢ μὴ ἐκτελέσεως τῆς ἀνθρωποκτονίας· ἡ μακρὰ ἢ βραχεῖα πρὸ τοῦ ἐγκλήματος ἀκέφισ δὲν ἀποτελεῖ πάντοτε πραγματικὴν ἐνδειξὴν περὶ τῆς μάλλον ἢ ἥττον κακούργου φύσεως τοῦ φονέως, ἐνῷ ταύτην θετικώτερον ἀποκαλύπτουσιν αἱ ἀνωτέρω μνησθεῖσαι ἢ καὶ ἄλλαι περιστάσεις, ὑφ' ἧς ἐξετελέσθη τὸ ἐγκλημα, προσδίδουσαι τὴν ἐκτακτὸν ὠρότητα τῆς ψυχῆς τοῦ ἐγκληματίου. Πέραν τῶν ὀρίων τούτων ἐφαρμοζομένη ἡ θανατικὴ ποινὴ, προσκρούει εἰς τὸ ἠθικὸν τῆς κοινωνίας αἰσθημα, ἐξεγείρουσα τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν καὶ προκαλοῦσα τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποστροφὴν.

Καὶ οὗτος βεβαίως εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν σήμερον πανταχοῦ σχεδὸν ἐπανωτάτη γίνεται χρῆσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, διότι ἡ συνεχὴς ἐκτέλεσις αὐτῆς δὲν δύναται πλέον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιτευχθεῖσαν ἐξέλιξιν τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος τῶν κοινωνιῶν. Ὁ ἀληθῶς πεπολιτισμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ βλέπῃ ἄνευ φρίκης τὴν κεφαλὴν τοῦ ὁμοίου τοῦ πίπτουσιν ἐπ' ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης. Ματαίως δὲ κοπιῶσιν οἱ νομίζοντες ὅτι δύνανται νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τὸ παρασῦρον τὴν ποινὴν ταύτην ρεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ καί, ἀντιστρατευόμενοι εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν, νὰ ἐπανιδρύσωσι τὸ ἱκρίωμα ἐν μέσῳ τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν, ἐνεργοῦν μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ κανονικότητος, ὡς ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς.

Ἄλλως τε τὸ διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν μάλλον ἐπικινδύνων κακούργων δύναται καὶ δι' ἄλλων μέσων νὰ ἐπιτευχθῇ. Τοιαῦτά εἰσιν· ἡ διὰ βίου κάθειρξις καὶ ἡ εἰς ἔρημόν τινα νῆσον ἢ εἰς μεμακρυσμένην τῆς ἐπικρατείας ἀποικίαν ἀποπομπή, ὧν τὴν εὐρεῖαν ἐφαρμογὴν ἐπιζητεῖ ἡ νέα

σχολή. Τὸ σύστημα τῆς ἀποπομπῆς, ἐφαρμοζόμενον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν εἰς ἰσόβια ἢ πρόσκαιρα δεσμὰ καταδικασθέντων, εὐρύτατα προσέλαβεν ὅρια διὰ τοῦ προσφάτου νόμου τῆς 27ης Μαΐου 1885. Κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ἀπελάνονται ἰσοβίως καὶ περιορίζονται ἐν τῷ ἐδάφει τῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν μετὰ τὴν ἐκτίσιν τῆς ποινῆς των πάντες οἱ καθ' ὑποτροπὴν ἐπὶ κακουργήματι ἢ πλημμελήματι καταδικασθέντες, αὐξάνοντος μόνον τοῦ ἀπαιτούμενου ἀριθμοῦ ὑποτροπῶν ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τῆς πράξεως. Ἡ ὑπέρμετρος ἐν Γαλλίᾳ αὕξησις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ τῶν ὑποτροπῶν ἐπέβαλε τὴν ἀνάγκην τοῦ νόμου τούτου, δι' οὗ κυροῦται καὶ προσλαμβάνει σάρκα καὶ ὅστ' ἢ ὑπὸ τῆς νέας σχολῆς ὑποστηριζομένη ἰδέα ὅτι τὸ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ἀδιορθώτων ἐγκληματιῶν μέσον εἶνε ἢ ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ κύκλου διὰ παντὸς ἀποβολὴ αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὸ ἐγκλημα δὲν ἐκπηγάζει πάντοτε ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνεπίδεκτων πάσης περιστολῆς καὶ ἡθικοποιήσεως φύσεων. Παρὰ ταύτας ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἀσθενεῖς ἐκείναι φύσεις, αἵτινες παρασύρονται εἰς τὸ ἐγκλημα οὐχὶ ἐξ ἐμφύτου βροπῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν περιστοιχουσῶν αὐτὰς ἐξωτερικῶν περιστάσεων. Ἐκ τούτων ἀποτελεῖται ἡ τάξις τῶν καλουμένων ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν, ὧν κατὰ μέγα μέρος ἡ δημιουργία ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν κοινωνικῶν ὄρων, ὑφ' οὓς βιοῦσιν. Ὁ σπόρος τοῦ ἐγκλήματος δὲν εὕρισκε τὴν αὐτὴν πανταχοῦ ἐπίδοσιν· βλαστάνει καὶ ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ κοινωνικοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ ἐρρίφθη. Αἱ κοινωνίαι, ὡς λέγει λίαν προσφυῶς Γάλλος τις συγγραφεύς, ἔχουσι τοὺς ἐγκληματίας, ὧν εἰσιν ἄξιοι.

Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματιῶν ἡ ποινὴ δύναται ἀναμφιβόλως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἡθικοποιήσεως, ἐνισχύουσα αὐτοὺς καὶ καθιστῶσα ἱκανοὺς πλειοτέραν νὰ ἀντιτάττωσιν ἀντίστασιν εἰς τὴν πολλάκις ὀλεθρίαν τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος ἐπίδρασιν. Ἡ φυλακὴ διὰ τοὺς τοιοῦτους δύναται ἀληθῶς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον ἡθικῆς ἀναμορφώσεως, ἀποδίδουσα τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος τοὺς προσκαίρως ἀπ' αὐτῆς ἐκτραπέντας.

Ἀλλὰ τὸ σημεῖον, εἰς ὃ κατὰ τὴν γνώμην τῆς νέας σχολῆς δεόν κυρίως ἢ μέριμνα τῆς πολιτείας νὰ διευθύνηται, εἶνε ἡ πρόληψις τῆς τοιαύτης ἀπὸ κοινωνικῶν αἰτιῶν παραγομένης ἐγκληματικότητος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εὐρὺ ἀνοίγεται στάδιον ἐργασίας τῇ κοινωνιολογίᾳ, ἥτις, ἀναλύουσα καὶ μελετῶσα τὰς ποικίλας τοῦ κοινωνικοῦ ὁργανισμοῦ συνθήκας, ἀναζητεῖ τὰ τρωτὰ αὐτοῦ μέρη καὶ ἀποκαλύπτει τὰς ἀρχικὰς τοῦ κακοῦ αἰτίας· καὶ ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ κυρίως καταφύσσεται ἡ μεγάλη τῆς στατιστικῆς χρησιμότης, ἥτις διὰ τῆς ἀναγραφῆς καὶ μεθοδι-

κῆς κατατάξεως τῶν ἀριθμῶν, ἀνεύρίσκει τὰς σχέσεις καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν τῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου γεγονότων.

Τὰ πορίσματα δὲ τῶν μελετῶν τούτων ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ πᾶν ἀναγκαῖον μέτρον πρὸς μεταρρύθμισιν καὶ βελτίωσιν τῶν παραγωγῶν τοῦ κακοῦ ὄρων, στερεῦν οὕτω τὰς πηγὰς τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἀποπνίγουσα αὐτὸ ἐν τῇ γενέσει του. Τοῦτο δὲ πράττουσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκτελεῖ συνάμα καὶ κατ' ἐξοχὴν φιλόανθρωπον ἔργον. Πόσον ὠραῖοι καὶ πόσον συνάμα ἀληθεῖς εἶνε οἱ λόγοι, οὓς ὁ Quetelet θέτει ἐν τῷ στόματι τοῦ ἐγκληματίου, ὅστις πίπτει θῦμα τῶν περιστοιχοῦσών αὐτὸν κοινωνικῶν περιστάσεων: «*Αφετέ με νὰ ἀναπνεύσω ἀέρα καθαρώτερον, μεταρρυθμίσατε τὸ περιβάλλον, ἐν ᾧ εἰμι ἡναγκασμένος νὰ ζῶ, καὶ θὰ μοι δώσητε νέαν ὑπαρξιν. Οἱ θεοὶ υἱῶν ἀνέχονται καὶ μάλιστα εὐνοοῦσι πληθὺν κινδύνων καὶ παγίδων, καὶ με πληττετε ἂν ἐξ ἀφροσύνης περιπίπτω εἰς αὐτάς; Δὲν ἔπρεπε νὰ με ριμνήσητε μᾶλλον ἵνα πληρώσητε τὰ βάραθρα, ἐπὶ τοῦ χείλους τῶν ἀποίων εἰμι ὑπόχρεως νὰ βαδίζω ἢ τοῦλάχιστον, δὲν ἔπρεπε νὰ φωτίσητε τὴν πορείαν μου;*»

IV

Τοιαῦτα ἐν περίληφει εἰσὶ τὰ γενικώτερα πορίσματα τῶν μελετῶν τῆς θετικῆς σχολῆς, ἐφ' ὧν ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων πρὸς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν καὶ συζήτησιν αὐτῶν. Δὲν ἔχω βεβαίως ἀνάγκην νὰ ὑποδείξω πᾶν ὑψίστην σημασίαν, ἣν περικλείουσι τὰ διὰ τῶν μελετῶν τούτων ἐπιλυόμενα ζητήματα. Τίς δὲν κατανοεῖ ὅτι ἐκ τῆς ὀρθῆς τῶν ζητημάτων τούτων λύσεως ἐξαρτᾶται αὐτὴ τῆς κοινωνίας ἡ ὑπαρξίς, ἡ ἐξασφάλις τῶν πολυτιμωτέρων αὐτῆς δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων; Καὶ τίς, τοιούτου σκοποῦ προκειμένου, δύναται νὰ συμβουλεύσῃ τὴν εἰς τὰς κρατούσας ιδέας εὐλαβῇ ἐμμονὴν καὶ προσήλωσιν ἄνευ καὶ ἐρεῦνης καὶ συζητήσεως τῶν νέων ιδεῶν;

Εἶνε ἀληθές ὅτι αὗται δὲν προσεκτέσαντο εἰσέτι τὸ κῦρος ἐκεῖνο, δι' οὗ αἱ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι μεταβάλλονται εἰς ἀξιώματα ἀνεπίδεκτα ἀμφισβήτησεως, καὶ ὅτι πολλοὺς καὶ δεινοὺς ἀριθμοῦσι πολεμίους. Ἀλλ' εἶνε ἐξ ἴσου ἀληθές ὅτι καθ' ἐκάστην προάγονται καὶ νέον κατακτῶσιν ἕδαφος¹.

¹ Οὕτω τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν Marburg καθηγήτου τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου F. von Liszt ἀπὸ κοινῆ μετὰ τοῦ Ad. Prins καθηγήτου τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου ἐν Bruξέλλαις συνέστη ἐσχάτως ἐπιστημονικὴ ἐταιρεία ὑπὸ τὸν τίτλον «Διεθνὴς ἐταιρεία τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου», ἐν τῷ προγράμματι τῆς ὁποίας ὡς ἄρθρα πίστεως ἀνεγράφησαν αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τῆς νέας σχολῆς, ὡς ἐξῆς: 1) Σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶνε ἡ καταπολέμησις τοῦ ἐγκλήματος ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου. 2) Τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν ἐρευνῶν δεόν νὰ ληθῶσιν ὑπ' ὅψει ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τῆς ποινικῆς νομοθεσίας. 3) Ἡ ποινὴ εἶνε ἐν τῶν

Πανταχού σήμερον ἡ ἀνάγκη τῆς ριζικῆς ἀναμορφώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καταδεικνύεται. Ἐνῶς ἡ χαλάρα τῶν πολιτειῶν μέριμνα ἀφιεροῦται κυρίως εἰς τὴν προσφορώτεράν τῶν φυλακῶν διοργάνωσιν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς κρατούσης περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ἰδέας, ἥτοι τῆς βελτιώσεως τῶν καταδίκων, ἡ ἐγκληματικότης οὐδεμίαν ἢ λίαν ἀσθενῆ συναντῶσα ἀντίδρασιν προβαίνει ὅλον ἐν αὐξοῦσα καὶ κατακλύζουσα τὸ κοινωνικὸν ἔδαφος. Ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν ποινικῶν στατιστικῶν πάντων τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, καὶ θέλει ἴδῃ προδήλως πιστούμενον τὸ γεγονός τοῦτο. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ ἡμῶν, οἵτινες, κατὰ πολλὰ βεβαίως ὑπολειπόμενοι, ἀναντιρρήτως ὁμῶς δυνάμεθα νὰ διαμφισβητήσωμεν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἀπαισίᾳ τῆς ἐγκληματικότητος κινήσει;

Ἐν τοιαύτῃ ἐπικαίρῳ στιγμῇ ἐρχομένη ἡ ἀνθρωπολογικὴ σχολὴ καὶ ἐπιχειροῦσα πάσῃ δυνάμει νὰ διαλύσῃ τὰς σκοτιζούσας τὴν ποινικὴν ἐπιστήμην πλάνας, διδάσκει ὅτι ἀδύνατος εἶνε ἡ ἐπαρκὴς τῆς κοινωνίας ἐξασφάλις διὰ ποινικῶν νομοθεσιῶν, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐγκληματίου ἀνθρώπου, αὐτοῦ τουτέστι τοῦ καχοῦ, ὅπερ εἰσὶ προωρισμένοι νὰ θεραπεύσωσι καὶ ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν μεταφυσικῶν περὶ ἐλευθέρας βουλήσεως θεωριῶν, αἵτινες ὁσημέραι καταρρέουσιν ὑπὸ τὰ χτυπήματα τῆς θετικῆς φιλοσοφίας. Διακηρύττουσα δὲ ὅτι ὁ μόνος τοῦ ποινικοῦ δικαίου σκοπὸς εἶνε ἡ κοινωνικὴ ἀμυνα κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐπιζητεῖ τὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ πρὸς τὰς θετικὰς ἐπὶ τοῦ ἐγκληματίου παρατηρήσεις συνάδουσας ἀναμόρφωσιν αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἰδέαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον κρατήσασσι καὶ βαθέως ριζοβολήσασσι οὐδὲ ταχέως οὐδ' εὐχερῶς καταρρίπτονται. Ὁ ἄγων ἔσται μακρὸς καὶ ἐπιπονώος, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ φαινή, θὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια.

Τερ. Ε. Ἡλιόπουλος.

δραστικωτάτων μέσων πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἐγκλήματος δὲν εἶνε ὁμῶς τὸ μόνον μέσον. Δὲν πρέπει ἐπομένως νὰ ἀπεσπᾶται ἀπὸ τοῦ συνδέσμου τῆς μετὰ τῶν ἄλλων πρὸς καταπολέμησιν καὶ ἰδίᾳ πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος μέσων. 4) Ἡ διάκρισις τῶν ἐκ περιστάσεως ἐγκληματιῶν καὶ τῶν ἐκ συνηθείας τοιούτων εἶνε θεμελιώδους σημασίας ὑπὸ θεωρητικὴν καὶ πράκτικὴν ἐποψιν κλπ. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τῶν ἰδεῶν τούτων συνεκλήθη καὶ εἰργάσθη κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον καὶ τὸ ἐν Βουξέλλαϊς διεθνὲς συνέδριον, εἰς ὃ πανταχόθεν προσήλθον οἱ σπουδαιότεροι τῶν ποινικολόγων.